

Béres Katalin

Zalaegerszeg mozitörténete 1903-1945

Az első mozgófilmet – nyolc évvel a Lumière fivérek találmánya, a cinématograph bemutatása után –, 1903-ban vetítették Zalaegerszegen. Makai Zsigmond székegyföldi tudományos színháza hozta el a városba az új technikai csodát, amelyet a korabeli nézők az Arany Bárány szálló nagytermében tekinthettek meg. Az egykorú tudósítások szerint többek között színre került „...az Orleánsi szűz története, a világhírű történelmi dráma az ő teljes valóságában, a mint azt a párizsi színpadon előadták”. A bemutatott film még nem önálló műalkotás volt, hanem egy színházi előadás felvétele, s a vetítéshez „kikiáltó” is tartozott, aki értelmezte, magyarázta a látottakat, beszélt a film helyett.

A következő években újabb és újabb vándormozikok érkeztek a városba. Az évtized végére azonban a vándormozik kora lejárt, olcsóbbá vált a filmek gyártása és vásárlása, mint a vetítő szerkezet településről településre való vándoroltatása. Mind több városba települt állandó mozgóképszínház. Zalaegerszegen 1911. február 3-án a régi izraelita imaház átalakítása után nyitotta meg „fényesen berendezett” állandó „villanyszínházát” a Frank és Gans cég, az Arany Bárány szálloda mögött, az Iskola közben. Nevét Edisonról, a neves amerikai feltalálóról kapta. Vetítéseit nagy érdeklődés kísérte, bevételéből jutott hazafias célokra is, többek között egy napi tiszta hasznát, 30 koronát ajánlotta fel a Csány szoboralap javára.

1911 őszén változás állt be az Edison villanyszínház életében, Demmel Sándor személyében új igazgató került az élére, aki modernebb vetítővel állt a közönség elé, szebb képeivel több nézőt tudott a moziba csalogatni. Ebben az időben tűnt fel az első zalai szereplő is a mozivászonon. 1912. szeptember elején vetítették le azt a rövidfilmet, amely az 1912. június 4-i parlamenti eseményekről – az obstruáló ellenzéki képviselők kivezetetéséről – tudósított. A filmkockákon feltűnt Batthyány Pál, volt zalai főispán, országgyűlési képviselő, akit a mozi közönsége lelkesen megélt.

1912 végén már konkurenciája is támadt az addigra „elég nagy közönségre” szert tett mozgófényképszínháznak. Kummer Gyula Batthyány utca eleji kávéháza emeletén nyitotta meg Apolló moziját, amelyet nagy gonddal szereltetett föl. „A

képeken is csak az első este volt egy kis homályosság. A képei most kitűnő tiszták, a szemet nem rontja, és pompás történeteket ad elő, a nézőtér nagy, jól fűtött és egészséges levegőjű, az ülőhelyek kényelmesek.” – számolt be az újdonságról a Magyar Paizs.

1913 tavaszán az Edison mozi élén újabb tulajdonosváltás történt. Az új igazgató, Goldberger később (Gábor) Béla a nyári előadásszünet idején az Apollóval vetélkedve korszerűsítette nézőterét. Az Edison hamarabb készült el, s a nyitás napján a sajtóban közölt reklámok hatására – mely szerint II. Vilmos császár is megnézte a darabot –, óriási tömeg jelent meg a Lujza című német film vetítésén. Egy részüknek nem jutott ülőhely. A Magyar Paizs beszámolója szerint a már akkor is könnyen megtéveszthető közönség egy idő után zúgolódni kezdett a nem túl izgalmas történet miatt, ruhájuk hozzáragadt a frissen festett piros színű székekhez, ráadásul az előadás alatt elromlott a zongora. A direktor, hogy az unatkozó, zenét követelő közönséget lecsillapítsa, a Bárányból hozatott cigányzenészeket, akik aztán élvezhetővé tették a bemutatót.

A mozi az I. világháború nehéz éveit is rendszeres szórakozást jelentett. A harcterekről szóló filmes tudósítások először tették a fronttól távoli hátszög „élményévé” is a háborút. A két – korabeli kifejezéssel élve – mozgófényképezem azonban sok volt a kb. 13000 lakost számláló kisvárosnak. Az Edison tulajdonosa, Gábor Béla a háború alatt, valamikor 1915 végén, 1916 elején megvásárolta az Apollót, s ettől kezdve konkurencia nélkül vetíthetett a városban. Ugyanebben az időben a 28000 lakosú Nagykanizsán több mozi vetélkedett a nézők kegyeiért, az első állandó mozgó megtelepedésétől (1907) rendszerint kettő, olykor három filmszínházban is folytak vetítések.

A filmszínház jó jövedelemforrás volt, és biztos megélhetést nyújtott tulajdonosának. Ráadásul Gábor Béla Székesfehérváron is üzemeltetett két mozit, így 1922-ben bekerült a legtöbb adót fizető zalaegerszegi polgárok, a virilisek közé. A város ugyanakkor kevés bevétellel rendelkezett, súlyos adósságok terhét nyögte. Nem véletlen tehát, hogy szemet vetett a mozira.

A Tanácsköztársaság bukása után, részben annak hatására 1920-21-ben sor került Magyarországon

a mozcenzúra bevezetésére és a mozgófényképszínházak működését szabályozó rendelet életbe léptetésére. A jogszabály az új moziengedélyek megadásakor a természetes személyeket, tehát a magánvállalkozókat preferálta, de kivételesen jogi személyeknek is odaítélte az engedélyt, akkor, ha azt „a vállalkozás jövedelmének közérdekű rendelkezése indokoltá teszi”. A rendelet e pontjára hivatkozva Czobor Mátyás polgármester a belügyminisztertől Gábor Béla mozijának a városra, mint jogi testületre való átruházását kérte azzal az indokkal, hogy Zalaegerszeg szegénysége és kulturális elmaradottsága szükségessé teszi, hogy a mozi bevételei a várost gyarapítsák. A kérelem azonban nem talált meghallgatásra, de a polgármester sem mondott le arról, hogy a mozit a város számára megszerezze. A moziengedélyek háromévenkénti felülbírálságkor újabb és újabb kérelemmel fordult a belügyminiszterhez, hogy a város javára immár egy második mozi működését engedélyezze, mivel „a Zalaegerszegen működésben lévő s magántulajdon képező mozgófénykép színház rozoga, nedves, penészes épülete egyáltalán nem felel meg a közönség igényeinek, de az egy lejáratall épített karzat veszélyes volta, valamint az elengedhetetlenül szükséges vészkijáratok is tűzrendészeti szempontból erősen kifogás alá esnek”.

Az Arany Bányás hátsó udvarába beépült, szűk sikátoron keresztül megközelíthető, s az elemi iskola szomszédságában álló moziépület és közvetlen környéke valóban sok kívánnivalót hagyott maga után, azonban a monopolhelyzetben lévő Gábor Béla nem érezte szükségét az épület felújításának, modernizálásának. Már 1924-ben is csak rendőrségi utasításra épített illemhelyet a mozihoz, ez azonban kevésnek bizonyult. Szomszédja, Szép Ferenc az Arany Bányás tulajdonosa 1931-ben beadvánnyal fordult a rendőrkapitányhoz, hogy a túrhetetlen állapot megszüntetését segítse elő. „Az épülettel szomszédos mozi helyiség pissoirral nem rendelkezvén csak egy ülökével bíró szűk closett, amely képtelen a moziba járó közönségnek megfelelni, miért is házam falait és a vármegyeházzal szemben lévő kapum sarkait használják vizeldének..., miért is az egész környéket penetráns szag árasztja el a város teljes közepében.” – írta levelében. Többek között erre hivatkozott Czobor Mátyás is, amikor 1931-ben ismét moziengedélyért folyamodott a belügyminiszterhez. A kérelemben jelezte, ha a tulajdonos nem oldja meg a tűzveszélyes karzat, a vészkijárat és az árnyékszék problémáját, kénytelen lesz bezáratni a mozit. A polgármester egy új épület felépítésével kívánta orvosolni a város másik akut problémáját is, a színiszegzóna érkező társulatok játszóhelyének kérdését. A beadvány szerint a város olyan mozit építene, amely komoly szintársulatok fogadására alkalmas színpadot is tartalmazna, „és lehetőséget nyitna a mostoha viszonyok közt létfenntartásáért küzdő vidéki színészet kifejlődéséhez

is”. A beadványban kifejtett nemes szándékok ellenére a város megint csak nem kapta meg a vetítési jogot.

A mozi állapota továbbra sem javult. Czobor Mátyás egy átfogó tűzrendészeti vizsgálattal igyekezett Gábor Bélát a tűzbiztonsági előírások betartására kényszeríteni. A vizsgálat eredményét, amely a mozi vetítőkamrájára és az erkélyre vonatkozóan tartalmazott kritikus megállapításokat, elküldte a belügyminiszternek is. Az ügy eljárása közben, 1932. május 8-án az esti előadás alatt tűz ütött ki a mozi vetítőkamrájában. Szerencsére komolyabb baj nem történt, egy OTI tisztviselő hidegvérrel megőrizve oltotta el a lángokat. Az eset után a belügyminiszter kötelezte a tulajdonost a karzat lezárására és a tűzbiztonsági előírások betartására. Gábor Béla csak részben tett eleget a mozi biztonságosabbá tételét célzó rendelkezéseknek, s folytatódott a várossal vívott háborúja. A polgármester 1934 áprilisára érte el, hogy az alispán elrendelje a mozi átépítését. Eszerint azonnal le kell zárni az erkélyt, s csak akkor nyitható meg újra, ha „egyenesvonalú lépcsőt építenek hozzá, amely közvetlen a szabadba nyílik”. Át kell alakítani a vetítőtermet, el kell látni szabadba vezető lépcsővel, a falak vattaburkolatát tűzállóvá kell impregnálni, bővíteni kell a székek szélességét és a széksorok közti távolságot, valamint növelni kell a nézőtérről kivezető ajtók számát. Gábor Béla persze túl súlyosnak érezve a rá rótt előírásokat, de átépítés nem volt halasztható, így az év őszén megkezdődött az építkezés. Az eredményről a sajtó így számolt be: „az igazgatóság nemcsak a tűzbiztonsági követelményeknek felelt meg, de ízléssé és otthonossá tette a mozit. Az épület külső megoldása imponáló, belseje pedig kellemes érzéseket kelt a szép tapétázással, az új világítási hatásokkal, az ülőhelyek átrendezésével, s általában a renddel és a tisztasággal.”. A felújítás után a mozi kérdése egy időre lekerült a napirendről, s csak a 40-es évek elején került elő ismét, ekkor már az egyre fokozódó zsidóellenes közhangulat által meghatározottan. 1942-ben ugyan nem a városnak, de a város közbenjárására, Pék Gyula keménfai birtokos hadirokkantnak sikerült moziengedélyt szereznie Zalaegerszegre. Az új engedélyes vállalta, hogy olyan mozit épít, amellyel megoldja a színház és legfőképpen a város évtizedek óta húzódo akut problémáját, a szálloda kérdését. (A két háború között az Arany Bányás Szálloda Szép Ferenc tulajdonában volt, aki bérlőkkel működtette a kisváros idegenforgalmához képest hatalmas méretű épületet, s amely a bérbe vevőknek leginkább csak veszteséget termelt. A tulajdonos sem tett semmit a szálloda modernizálása érdekében, így az egyre inkább lepusztult. Az üzemeltetők gyakori cserélődése miatt többször előfordult, hogy Zalaegerszeg hónapokra szálloda nélkül maradt.) Pék Gyula először a Baross Szövetség Kossuth és Petőfi utca sarkán álló színházát akarta megvásárolni a mozi és szálloda megépítéséhez, tárgyalásai azonban nem vezettek eredményre.

Az új mozi építésének lehetősége Gábor Bélát is cselekvésre ösztönözte, s az Edison átépítésére nyújtott be engedélyt a városhoz. A képviselőtestület 1942. június 5-i ülésén Hollósy Ernő képviselő napirend előtti felszólalásában arra kérte a közgyűlést, hogy utasítsa el Gábor kérését. Indoklásában hosszan sorolta kifogásait a régi mozi ellen. Felróta, hogy egészségtelen, tűzveszélyes, belül bűzös, szellőztelen, korhadt falú építmény, amelyhez a Szép Ferenc tulajdonában lévő erősen elhanyagolt egykori szállodai istálló csatlakozik. Legfőbb érve azonban az volt, hogy a szemben lévő elemi iskola tanulói erkölcsi nevelése szempontjából károsak a mozin és az odavezető út mentén kihelyezett reklámok, továbbá az iskolának nincs udvara, a szünetekben a folyosókon és az osztálytermekben kell maradniuk a gyermekeknek, miközben sok mozgásra és friss levegőre lenne szükségük. A felszólalás nyomán a képviselőtestület elfogadta Hollósy képviselő javaslatát: nem tartják kívánatosnak az Iskola közti mozi modernizálását, ugyanakkor kimondták, hogy a gyerekek testi és lelki egészsége érdekében az iskolával szemben fekvő Szép Ferenc tulajdonát képező istállót a gyermekek részére pihenő és játszótér létesítésére meg kell szerezni. A mozival és környékével szemben megfogalmazott észrevételek alapvetően jogosak voltak, azonban a méltatlan környezet és az iskolások testi és erkölcsi fejlődéséért való jogos aggodalom csak jó ürügy volt egyes városatyák számára, hogy megszabaduljanak Gábor Bélától, ahogy azt a következő közgyűlésen meg is fogalmazták: „A város kulturális életének elengedhetetlen velejárója, hogy megfelelő környezetben és megbízható keresztény kezekben lévő mozija legyen...”. Azonban bármennyire is szeretnék volna eltávolítani a moziigazgatót a városi közéletből, egyenlőre nem sikerült. Az eredetileg zsidó vallású Gábor Béla a római katolikus Czukelter Ilonával való házasságkötése, és fia születése után, 1920 körül kikereskedett és a református hitre tért át. A kikereszkedés nem mentesíthette őt a zsidótörvények hatálya alól, az egerszegi városatyák szemében sem bizonyult megbízható kereszténynek, mentességét nem is ennek, hanem amerikai állampolgárságának köszönhette. Az egyre fokozódó zsidóellenes közhangulatot érzékelve, amerikai filmes barátai segítségével kaphatta meg a biztonságot jelentő iratokat. Zalaegerszegi rokonának elmondása szerint ettől kezdve zakójának hajtókáján egy nagyméretű, az Amerikai Egyesült Államok zászlóját ábrázoló kitűzőt viselt. Mentességének köszönhetően a zsidónak minősülő vállalkozók és értelmiségiek kizorítása után, 1942-ben és 43-ban virilisként póttagja lett a városi képviselőtestületnek is.

A második moziengedélyes, Pék Gyula, a Baross Szövetséggel folytatott sikertelen tárgyalások után újabb ajánlatot tett a városhoz: 300000 pengőért megépíti a „mozisínházat”, ha a város a Kovács Károly téren, a plébánia épülete mögött telket bocsát a rendelkezésére,

rendezi a teret és a környező utcákat. A képviselőtestület azzal a kikötéssel fogadta el Pék Gyula ajánlatát, hogy „Olyan épületet kell ...emelni, amely állandó színpaddal és megfelelő öltözőhelyiségekkel is el van látva és amely épület beleillik a rendezés folytán keletkező új térbe.”.

Ezzel a tervvel ugyan nem oldódott volna meg a szálloda ügye, de a Kovács Károly tér környékének rendezése is régi vágya volt a városnak. Így felcsillant a lehetőség a városközpont egy szegényfoltja, a plébánia mögötti nyomortanyák felszámolására, s az Erzsébet királyné és a Batthyány utca közötti összeköttetés megteremtésére, ezért ezt a megoldást is elfogadta a város vezetése.

Pék Gyula a hozzájárulás birtokában – nagyon rövid határidővel – pályázatot írt ki a „mozisínház” terveinek elkészítésére. A szeptemberre beérkezett tervrajzok közül Novák Ferenc budapesti építészmérnök terveit találta a bírálóbizottság elfogadhatónak. Novák tizenöt méter magas, modern megoldású, erkélyekkel és oldalpáholyokkal ellátott 350 férőhelyes színházteret, öltözőkkel, házmesterlakással, hatalmas előcsarnokkal ellátott épületet tervezett a Kovács Károly térre, amelynek főbejárata a plébániatemplom felé néz.

A szép terv azonban mégsem valósult meg, okát csak sejtethetjük: sem a város, sem az építető anyagi lehetőségei nem álltak arányban a tényleges építési költségekkel.

Miközben a zalaegerszegi katonák egy része már a Don-kanyarnál harcolt, a városban a mozi-ügy újabb állomáshoz érkezett. 1943 januárjában a Zalamegyei Újság egy névtelen olvasója – talán nem véletlenül – vetette fel, hogy a régi mozit kellene inkább felújítani, mert nem biztos, hogy a város kettőt is el tudna tartani. Gábor Béla valóban újabb felújítási engedély-kérelemmel fordult a város felé. Pék Gyula második moziengedélyes sem adta fel, most Vitéz Farkas Jenő nagylengyeli körjegyzővel társulva ismét megpróbálkozott a Baross színház épületének megszerzésével. Hatvan ezer pengőt ajánlottak az épületért, amelynek lebontása után kétemeletes építményt kívántak felhúzni a helyén, földszintjén mozival, az első emeleten a Baross Szövetség irodáival, a másodikon pedig szállodai szobákkal. Az üzlet létrejött, azzal a kikötéssel, hogy a bontáshoz csak akkor foghatnak hozzá, ha minden anyag a rendelkezésükre áll. Ez utóbbi feltétel azt jelzi, hogy az egyre súlyosbodó háborús helyzetben mind nehezebbé vált a szükséges anyagok beszerzése, ezért így igyekeztek biztosítani, hogy az építkezés befejeződjön.

Mindeközben Gábor Béla is megkapta az Edison mozi átalakítására szóló engedélyt a polgármesteri hivataltól. A Zalamegyei Újságban keretezett hirdetésben nagyvonalú ajánlattal fordult a város iparosaihoz. „Tisztelettel felkérjük mindazokat a zalaegerszegi építési vállalkozó és iparos urakat, akik bármely munka elvégzésére vállalkozni óhajtanak, hogy ... ajánlatukat az

átvételtől számított 10 nap alatt leadni szíveskedjenek. ... Az építkezések olyan részeit is helybeli vállalkozókkal és iparosokkal kívánjuk elkészíttetni, amelyeknek egyébként (pl. csapószekek), gyári úton szokásos a beszerzése.” A város egyes antiszemita vezetőit nem hatotta meg az ajánlat, beadvánnyal fordultak Tamássy polgármesterhez, aki az ügy megtárgyalására rendkívüli közgyűlést hívott össze. A képviselőtestület összejövetelén aztán minden régi érvert elővettek, hogy miért nem kaphatja meg Gábor az átépítési engedélyt. A véghatározatban ismételtlen kimondták, hogy az iskolaudvar létrehozása érdekében ki kell sajátítani a szomszédos, Szép Ferenc tulajdonában lévő ingatlan egy részét és a mozi épületét is, tehát a felújítására nem kerülhet sor.

A mozi körül dúló áldatlan csatározásban a viszonylag józan hangot Szakáll Ferenc, a Zalamegyei Újság szerkesztője ütötte meg Őszinte gondolatok a mozi körüli hercehurcáról című cikkében. Nehezményezte, hogy 1942-ben sem engedélyezték az Edison átépítését, pedig már rég felújított mozija lehetne a városnak. A második mozi megvalósulása sem sok reménnyel kecsegtet, így a közönség továbbra is a kényelmetlen és piszkos helyiségben kénytelen végigülni a vetítéseket. „Gábor Béla moziigazgató a jelenleg fennálló törvények szerint kereszténynek számít. Ha pedig így van, miért aggályoskodunk? Ha eljön egy olyan idő, amikor Gábor Bélától elveszik a moziengedélyt, nem lesz-e jobb az új tulajdonosnak, ha egy új épületet vehet át? Ha akadályozzuk az épület átépítését, megfosztjuk a közönséget a rendes környezettől, de egy csomó iparos is elesik a rendes munkától. ... Az a fegyver tehát, amellyel egyesek Gábor Béla ellen harcolnak, egészen másokat sújtanak, a közönséget, amelynek mégis csak ez az egyetlen szórakozási helye és lehetősége.” – írta. A hatóságok hosszú huzavona után mégis csak megadták az engedélyt a mozi átépítésére, akkor azonban már a háborús helyzet és romló anyagellátás miatt nem lehetett beszerezni a szükséges építési anyagokat, a felújításra nem kerülhetett sor. 1943-44-ben már a nyilvános óvóhelyek építése élvezett primátust. Ugyanígy járt a második moziengedélyes is. A szerződés megkötése után, 1943 szeptemberében megkezdték a Baross székház bontását, s az új épület alapjainak kiásását. Tovább azonban pénz és építőanyag híján nem jutottak. A háború végén, már az új, megváltozott helyzetben sem folytatódott a „moziszínház” építése, a gödör még két évtizeden keresztül csúfoskodott a város főutcáján.

Zalaegerszeg közönsége tehát továbbra is a piszkos és rendetlen Edisonba volt kénytelen moziba járni, egészen 1944. július 5-ig, amikor is a rendőrség azonnali hatállyal, indoklás nélkül bezáratta a mozit, visszavonta Gábor engedélyét. Ezzel az adminisztratív intézkedéssel sikerült ugyan megszabadulnia a városnak a „zsidó” Gábor Bélától, de a lakosságot megfosztották a háborús évek szinte egyetlen szórakozási lehetőségétől.

Hogy nem az épület leromlott állaga volt a bezárás valódi oka, jelzi az is, hogy az 1944 szeptemberében Zalaegerszegre érkező Károlyi János vezette színtársulat – jobb híján – a mozi épületében kapott játszási engedélyt, s ott kezdte meg a színi szezont. A sajtó már a betiltás idején jelezte, hogy a város mozi nélkül nem maradhat, mindjárt ajánlották is, hogy a zsidóság deportálása után raktárként szolgáló zsinagógából „Csekély munkával nagyszerű, és a városban már annyira hiányolt előadóterem...” válhatna...

A mozi azonban – filmvetítőhelyként – továbbra is zárva maradt, a közönség pedig egyre türelmetlenebbül várta, hogy hódolhasson kedvenc szórakozásának, különösen a háború közeledő és nyomasztó napjaiban igényelte volna a szörnyűségeket feledtető kikapcsolódást. A mozi bezárása nemcsak a közönséget rövidítette meg, hanem a város kasszáját és az államot is. A Zalamegyei Újság újságírója kárörvendve jegyezte meg, hogy amikor az átépítés engedélyezését javasolta, zsidóbérencnek titulálták a lapot. „Szavunk megvalósult, a zsidókat elmozdították és itt maradt az ugyancsak gyenge állapotban lévő és a mai közönség ízlésének meg nem felelő épület, annak elavult berendezésével együtt.” A mozi megnyitása azonban nem a városon múltott. Két egerszegi polgár is – még augusztusban – folyamodványt terjesztett a belügyminiszterhez a Gábor Béla-féle mozi engedélyének elnyeréséért. Egyikük, Bencze István 75 százalékos hadirokkant volt, a másikuk, Pozsgai Gyula, az Edison mozigépésze. Kérelmük azonban elakadt a belügyminiszter íróasztalán. A zalaegerszegiek zúgolódása ellenére a mozi megnyitására csak Szálasi hatalomátvétele után, Csomay Miklós nyilas főispán közbenjárására került sor, aki a mozinak és színháznak „éppen a nemzet szolgálatában való beágyazottsága miatt” sürgette megnyitását, s azt kérte a minisztertől, hogy az engedélyt együttesen kapja meg a két kérelmező, hiszen egyiknek szakértelme van, a másik pedig hadirokkant. (Az 1920-as mozirendelet óta a moziengedélyek kiadásánál a hadirokkantak előnyt élveztek.)

Így 1944. december 24-én, karácsonykor nyitotta meg kapuit, már nem Edison, hanem Hungária mozi néven. Az épületben addig játszó színházat átköltöztették a Katolikus Kultúrházba. 1945 januárjában még zsúfolt házzal működött, az áramkorlátozás miatt azonban a korábbi három helyett napi két előadást tartottak. Nemcsak a város lakói, hanem a front elől menekülők tömege is itt keresett kikapcsolódást. Az újdonsült moziengedélyesek új szolgáltatásokat vezettek be, valószínűleg a háborús viszonyok miatt egyre nehezkesebben érkező, vagy ide sem érő filmhíradók szolgáltatása helyett bemondókkal olvastatták fel a harcterek eseményeiről szóló nyilas szellemű tudósításokat, Bencze „Pityu”, a mozi társtulajdonosa pedig énekszámokkal szórakoztatta a közönséget.

Hogy a Hungária mozi meddig működött, nem tudjuk pontosan. A Zalai Összetartás márciusi lapszámaiban már nem esik róla szó. Egyes források szerint a háború utolsó hónapjában (?) a németek hadiraktárnak használták, „és mivel nem tudták már az ott tárolt élelmiszereket és más anyagokat elszállítani, ezért felgyújtották az épülettel együtt”. Ezzel a szomorú eseménnyel fejeződött be az egykori izraelita imaházból kialakított, Gábor Béla fémjelezte mozi története. Néhány hónappal később, már a háború után új helyen, új tulajdonossal és új szellemben nyílt meg újra – ideiglenes helyszínen – a zalaegerszegi mozgóképszínház, s ezzel új fejezet kezdődött a város mozitörténetében is.

Felhasznált források és irodalom

Zalamegyei Újság, 1921-1944
Magyar Paizs, 1903-1917
Zalai Összetartás, 1944-45

Zala Megyei Levéltár (ZML) Zalaegerszeg Megyei város polgármesterének iratai 4096/1949.
ZML Zalaegerszeg város közgyűlési jegyzőkönyvei, 1920-1945

Balogh Gyöngyi – Gyürey Vera – Honffy Pál: A magyar játékfilm története a kezdetektől 1990-ig. Bp., 2004. 308 p.

Káli Csaba: Zalaegerszeg az „ötvenes években” 1947-1956. (Zalaegerszegi füzetek 9.) Zalaegerszeg, 2005. 188 p.

Nagy Csaba: Nagykanizsa mozitörténete. In: Kanizsai almanach 1995-ről. (Szerk. Czupi Gyula) Nagykanizsa, 1996. 188-243. p.
Németh László – Paksy Zoltán: Együttélés és kirekesztés. Zsidók Zala megye társadalmában 1919-1945. (Zalai Gyűjtemény 58.) Zalaegerszeg, 2004. 602 p.

Dr. Horváth Olga: A zalaegerszegi Ady Mozi története és tevékenysége a megalakulástól 1986-ig. Zalaegerszeg, 1987. 30 p. (Kézirat)

Gergely Anna: „Fehérváron megtanultam a vidéki életet kicsit...” (Beszélgetés Gábor Miklóssal). In: Pannon Tükör 2003. 3. sz. 58-67. p.

Az életem szerelem és kaland. Mester Ákos interjúja Gábor Miklóssal. In: Magánbeszélgetések közügyekben. Bp., 1989. 31. p.

Bárdosi Katinka
munkája